

Lausunto

22.11.2024

VN/3578/2024
VN/3578/2024-OKM-61

Eduskunta
Hallintovaliokunta
Kokous 22.11.2024

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto hallintovaliokunnalle: HE 192/2024

Asia: Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto hallintovaliokunnalle HE 192/2024 - Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Opetus- ja kulttuuriministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa tuntijalausuntonsa hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä ja siihen liittyvistä laeista ja lausuu seuraavaa:

Yleiset huomiot

Tällä hallituskaudella ollaan julkisen talouden saattamiseksi tasapainoon tekemässä säästöjä kotoutumispalveluihin. Esimerkiksi samaan aikaan lausuntokierroksella oli ollut kotoutumislain nojalla annettava korvausasetus, jolla leikataan kuntien ja hyvinvointialueiden alaikäisistä kotoutujista saavia korvauksia. Myös ulkomaalaislainsäädäntöä uudistetaan tällä hallituskaudella. Opetus- ja kulttuuriministeriö on esittänyt, että kotoutumiseen tehtävien säästöjen vaikutuksista tehtäisiin kokonaisarviointi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että laista vapaasta sivistystyöstä ollaan poistamassa viittaus kotoutumislain monialaiseen kotoutumissuunnitelmaan. Kyseiseen pykälään jää viittaus kotoutumissuunnitelmaan. Vapaan sivistystyön rahoitusjärjestelmässä valtionosuus maksetaan täysimääräisenä, jos koulutus on osa kotoutumissuunnitelmaa ja siinä noudatetaan kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita tai lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuosituksia.

Kumottavaksi esitetyt suunnitelmavelvoitteet

Kotoutumista kumottaisiin kunnan velvollisuus laatia 13 §:n 3 momentin mukainen asiakirja kunnan kotoutumisohjelmasta, kunnan ja hyvinvointialueen velvollisuus laatia 15 §:n mukainen monialainen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi ja 17 §:n mukainen monialainen kotoutumissuunnitelma sekä kunnan velvollisuus tarvittaessa laatia 21 §:n mukainen perheen kotoutumissuunnitelma. Kunnan maahanmuuton ja kotoutumisen edistämisen yhteistyöryhmää koskeva 48 § kumottaisiin. Lisäksi kunnan ja hyvinvointialueiden velvoitetta kotoutumisen edistämisen suunnitteluun, kehittämiseen ja seurantaan muutettaisiin laissa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että kotoutumisessa on tärkeää huomioida koko perheen asema kotoutujana. Tähän liittyvät olennaisesti esimerkiksi lasten varhaiskasvatus ja koulutuspalvelut.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Valtioneuvosto

PL 23
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Snellmaninkatu 1 A
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

Vaikka velvoite laatia kotoutumisohjelma asiakirjana poistuisikin, tulisi kunnan edelleen huolehtia siitä, että kotoutumisohjelman palvelut muodostavat johdonmukaisen ja selkeän kokonaisuuden sekä tarvittavasta viranomaisten ja muiden toimijoiden välisestä yhteistyöstä kotoutumisohjelman palveluiden järjestämisessä.

Toimeentulotuen korvausten muutokset

Esityksessä ollaan poistamassa kuntien ja hyvinvointialueiden saamia korvauksia toimeentulotuesta sekä lyhentämässä hyvinvointialueiden ehkäisevästä ja täydentävästä toimeentulotuesta saamia korvauksia kolmesta vuodesta yhteen vuoteen. Kansainvälistä suojelua ja tilapäistä suojelua saavilla nuorilla on usein terveys- ja osaamishaasteita, jotka vaikuttavat työllistymisen nopeuteen. Yksi vuosi ei aina tähän riitä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että leikkauksilla täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen korvauksiin voi olla vaikutuksia kotoutuvien perheiden asemaan ja mahdollisuuteen tukea koko perheen kotoutumista sekä lasten ja nuorten osallisuuteen esimerkiksi harrastamismahdollisuuksien kautta.

Laskennalliseen korvaukseen kohdistuva leikkaus

Korvausasetuksessa ehdotetut säästöt kohdistuvat kunnille ja hyvinvointialueille alle 18-vuotiaiden kotoutumisesta maksettaviin korvauksiin. Lakisääteisiä oikeuksia ja rahoitusta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetukseen tai perusopetukseen valmistavaan opetukseen ei olla muuttamassa. Leikkaukset korvauksiin lienevät väliaikaisia.

Korvausten alentaminen vaikuttaisi eniten alle 7-vuotiaiden lasten saamiin palveluihin. Alentaminen vaikuttaisi esimerkiksi siihen, missä laajuudessa kunnat järjestäisivät avointa varhaiskasvatustoimintaa, varhaiskasvatuksen palveluohjausta ja yksilöllistä tukea varhaiskasvatuksen piirissä oleville lapsille. Avoin varhaiskasvatustoiminta on juuri matalan kynnyksen tukimuoto perheille ja usein toiminta voi olla juuri kohdennettua myös maahanmuuttajataustaisille perheille ja lapsille. Korvausten alentaminen voi vähentää tulkkauspalveluita ja heikentää esimerkiksi perheiden mahdollisuutta saada oikeaa tietoa varhaiskasvatuksen palveluista.

Hallituksen tavoitteena on nostaa erityisesti maahanmuuttajataustaisten lasten osallistumisastetta varhaiskasvatuksessa. Tehdyt leikkaukset saattavat heikentää tämän hallitusohjelmakirjauksen toteutumista.

Perusopetuksen osalta laskennallisen korvaustason aleneminen voi vaikuttaa siihen, miten perusopetuksen valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtyvä lapsi otetaan osaksi kouluyhteisöä ja miten perusopetuksessa pystyttäisiin resursoimaan maahanmuuttajaperheiden lasten oppimista ja suomen tai ruotsin kielen kehitystä. Korvauksen alentaminen voi vähentää kuntien mahdollisuutta tehdä systemaattista työtä kouluissa maahanmuuttajataustaisten lasten integroimisen edistämiseksi ja esimerkiksi kiusaamisen vähentämiseksi sekä rasismien torjumiseksi.

Kuntien kotoutumisesta saavien korjausten taso sekä kuntien ja hyvinvointialueiden taloudellisen tilanteen heikentyminen voi myös johtaa haluttomuuteen vastaanottaa kiintiöpakolaisia.

Opetusneuvos

Anssi Pirttijärvi

Jakelu Eduskunnan hallintovaliokunta

Tiedoksi OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Lisa Palm
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Laura Ollila
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Anita Lehikoinen